

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนในศูนย์เด็กปฐมวัย ของกรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัยและกรมการศาสนา และศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน หลังจากผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎีและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแล้ว และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยแล้วได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. การหาความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือ
3. การสุ่มตัวอย่างประชากร
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยพร้อมทั้งคณะผู้วิจัยรวม 8 คน ได้ช่วยกันสร้างขึ้นโดยมีการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

1.1 แบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย ผู้วิจัยและคณะผู้วิจัยได้ศึกษาความหมาย ความสำคัญของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์และการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์แบบต่าง ๆ จากหนังสือเอกสาร, วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาแบบการวิเคราะห์ของ เนค เอ แฟลนเคอร์ส (Ned A. Flanders)

ที่ใช้วิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นแบบวิเคราะห์ที่มีข้อมูล
ใกล้เคียงกับเครื่องมือที่ทางคณะผู้วิจัยต้องการ จึงนำแบบวิเคราะห์ดังกล่าวไปทดลอง
ใช้ตามลำดับขั้นตอนดังนี้คือ นำไปใช้กับเด็กระดับปฐมวัยที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบล
นครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม บ้านเด็กजूห่า และโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ
ตามลำดับ ในระหว่างการทดลองแต่ละแห่ง คณะผู้วิจัยได้บันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์
ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนนอกเหนือจากแบบวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแพลนเคอร์ส
แล้วนำมาปรับปรุงใช้ในครั้งต่อ ๆ มาจนในที่สุดได้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับ
นักเรียนที่สมบูรณ์ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมของครูและพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งพฤติกรรม
ทางวาจาและพฤติกรรมทางท่าทาง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนทั้งหมด
จัดแบ่งเป็น 14 หัวข้อ แต่ละหัวข้อมีชื่อย่อและรหัสประจำข้อแยกตามลักษณะการแสดง
ออกของพฤติกรรมคือ พฤติกรรมทั้งทางท่าทางและทางวาจาใช้รหัสเป็นตัวเลขจำนวนเต็ม
พฤติกรรมที่แสดงออกทางท่าทางใช้รหัสลงท้ายด้วย 1 และพฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจา
ใช้รหัสลงท้ายด้วย 2 ยกเว้นหัวข้อที่ 4 พฤติกรรมครูดามคำถาม แยกเป็น 4 หัวข้อย่อย
ตามลักษณะของคำถาม คือ

- 4.1 คำถามที่จำกัดคำตอบ
- 4.2 คำถามที่ถามความต้องการ
- 4.3 คำถามที่ต้องการให้นักเรียนวิเคราะห์/หรือแสดงความคิดเห็น
- 4.4 คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ

และหัวข้อที่ 14 พฤติกรรมเงี้ยวและสับสน แยกเป็น 2 ชื่อย่อยคือ

- 14.1 เงี้ยว
- 14.2 สับสน

หลังจากนี้แต่ละหัวข้อยังมีตัวอย่างพฤติกรรมซึ่งมี และสถานการณ์ที่เกิด
พฤติกรรมนั้น ๆ ด้วย ดังมีรายละเอียดในภาคผนวก ข.

1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี
ต่าง ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย จากหนังสือ

เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำความรู้ความเข้าใจที่ได้ไปเปรียบเทียบกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม บ้านเค็ญจุฬา และโรงเรียนอนุบาลละอองอุทิศตามลำดับ พร้อมทั้งจับบันทึกพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นด้วย จากนั้นนำพฤติกรรมทางสังคมที่รวบรวมทั้งหมดมาจัดทำเป็นหัวข้อพฤติกรรมทางสังคมได้ 26 ข้อ (รายละเอียดหัวข้อพฤติกรรมศึกษาได้จากภาคผนวก ข)

2. การหาความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือ คำเป็นการตามขั้นตอนนี้

2.1 นำแบบสังเกตทั้ง 2 แบบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปฐมวัยจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขค่านเนื้อหา

2.2 การทดลองใช้แบบสังเกตครั้งที่ 1 เพื่อปรับปรุงเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสังเกต คณะผู้วิจัยนำแบบสังเกตทั้ง 2 แบบไปทดลองใช้ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งไม่ได้เป็นตัวอย่างเป็นประชากรโดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นเวลา 20 นาที จากนั้นได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนรวม 5 คน ขณะที่อยู่ในห้องเรียน โดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนทีละคน คนละ 5 นาที แล้วนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแบบสังเกต ทั้ง 2 แบบ

2.3 การทดลองใช้แบบสังเกตครั้งที่ 2 เพื่อหาความเที่ยงของการสังเกต โดยคณะผู้วิจัยนำแบบสังเกตที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งไม่ได้เป็นตัวอย่างเป็นประชากร โดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 2 ครั้ง ๆ ละ 20 นาที จากนั้นได้บันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน รวม 10 คน ขณะที่อยู่ในห้องเรียนโดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนทีละคน คนละ 2 ครั้ง ๆ ละ 5 นาที แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของฮอยท์ (Hoyt's Reliability) ได้ผลดังนี้คือ ความเที่ยงของการสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีค่าเท่ากับ .995 และความเที่ยงของการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนมีค่าเท่ากับ .962 ดังรายละเอียดในภาคผนวก ง

3. การสุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรเป็นครูผู้ดูแลเด็กและนักเรียนอายุ 4 - 6 ปี ซึ่งอยู่ใน ศูนย์เด็กปฐมวัย สังกัดกรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมการศาสนา ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยมีลำดับ ขั้นตอนดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างเขตการศึกษา เพื่อเป็นตัวแทนของภาค ภาคละ 1 เขต การศึกษา ได้เขตการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

ภาคใต้	สุ่มตัวอย่างได้เขตการศึกษา	3
ภาคกลาง	สุ่มตัวอย่างได้เขตการศึกษา	5
ภาคเหนือ	สุ่มตัวอย่างได้เขตการศึกษา	7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สุ่มตัวอย่างได้เขตการศึกษา	11

2. สุ่มตัวอย่างจังหวัดจากเขตการศึกษาที่สุ่มได้ในข้อ 1 โดยสุ่มเอา มา เขตการศึกษาละ 1 จังหวัด ได้จังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

เขตการศึกษา 3	สุ่มได้จังหวัดพัทลุง
เขตการศึกษา 5	สุ่มได้จังหวัดสุพรรณบุรี
เขตการศึกษา 7	สุ่มได้จังหวัดพิจิตร
เขตการศึกษา 11	สุ่มได้จังหวัดสุรินทร์

3. สุ่มศูนย์เด็กปฐมวัย ของกรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัยและกรมการศาสนา จากจังหวัดต่าง ๆ ที่ได้ในข้อ 2 โดยให้ไต่หน่วยงานในแต่ละจังหวัด รวมเท่า ๆ กัน ทุกจังหวัด ไต่ผลดังนี้

จังหวัดพัทลุง สุ่มได้ศูนย์เด็กปฐมวัยของกรมพัฒนาชุมชน 3 โรง กรมอนามัย 2 โรง และกรมการศาสนา 1 โรง รวม 6 โรง

จังหวัดพิจิตร สุ่มได้ศูนย์เด็กปฐมวัยของกรมพัฒนาชุมชน 4 โรง กรมอนามัย 1 โรง กรมการศาสนา 1 โรง แต่เนื่องจากกรมการศาสนามีปัญหาในการเดินทางจึงยกเลิก และสุ่มเอาจังหวัดใกล้เคียงปรากฏว่าสุ่มตัวอย่างได้จังหวัดพิษณุโลก และสุ่มเอาศูนย์

เด็กปฐมวัยของกรมการศาสนาแทน 1 โรงเรียน รวมทั้งหมด 6 โรงเรียน

จังหวัดสุพรรณบุรี สุ่มได้ศูนย์เด็กปฐมวัยของกรมพัฒนาชุมชน 3 โรงเรียน
กรมอนามัย 1 โรงเรียน กรมการศาสนา 2 โรงเรียน รวมทั้งหมด 6 โรงเรียน

จังหวัดสุรินทร์ สุ่มได้ศูนย์เด็กปฐมวัยของกรมพัฒนาชุมชน 3 โรงเรียน กรมอนามัย
2 โรงเรียน และกรมการศาสนา 1 โรงเรียน รวมทั้งหมด 6 โรงเรียน (รายละเอียดการสุ่ม แสดงไว้ใน
ในตารางที่ 17, 18 ในภาคผนวก ค)

4. ในกรณีทีศูนย์เด็กปฐมวัยแห่งใดเปิดสอนมากกว่า 1 ห้องเรียน จะสุ่มตัวอย่าง
ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายให้ได้ห้องเรียนเพียง 1 ห้อง เพื่อสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์
ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องนั้น

5. สุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 6 ปี จำนวน 5 - 10 คน
ในห้องเรียนที่สุ่มได้แล้วในข้อ 4 เพื่อสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้ จึงมีตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยครูในศูนย์เด็กปฐมวัย
สังกัดกรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัยและกรมการศาสนา รวมภาคละ 6 คน จำนวนทุกภาครวมกัน
24 คน และนักเรียนจำนวนห้องเรียนละ 10 คน รวมทุกภาค 240 คน เป็นนักเรียน
ในศูนย์เด็กปฐมวัย สังกัดกรมพัฒนาชุมชน 130 คน กรมอนามัย 60 คน และกรมการศาสนา
50 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 กำหนดวันเวลาที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละแห่ง และจัดส่งหนังสือติดต่อกับ
แจ้งให้ทราบล่วงหน้าไปยังกระทรวงและกรม เจ้าสังกัดผู้ว่าราชการจังหวัด ศึกษาธิการ
จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด พัฒนาการจังหวัด อาจารย์ใหญ่แต่ละโรงเรียน และผู้ดูแล
ศูนย์ เพื่อให้รับทราบและกำหนดการ และผู้ที่จะออกเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย
ในครั้งนี้

4.2 ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมพร้อมผู้วิจัยในคณะอีก 7 คน โดยแบ่งกันเก็บรวบรวมข้อมูลคนละภาคภูมิศาสตร์ รวม 24 แห่ง ทั้งนี้เพื่อควบคุมมิให้การใช้เวลาในการเก็บข้อมูลยาวนานเกินไป อันจะเป็นผลต่อพัฒนาการของเด็กและสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้เสร็จก่อนโรงเรียนปิดเทอม

4.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 7 คน ไปสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียน และสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนภายในห้องเรียนของนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนละ 5 วัน

4.4 การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นรหัสทุก 5 วินาที โดยบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ ห้องเรียนละ 5 วัน ๆ ละ 40 นาที โดยแบ่งการบันทึกเป็น 2 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที รวมเวลาที่สังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนห้องเรียนละ 200 นาที

4.5 การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน โดยผู้วิจัยสังเกตในช่วงเวลาที่ไม่ได้สังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ และขณะที่ครูไม่มีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนที่ผู้วิจัยกำลังสังเกตพฤติกรรมทางสังคม การเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมทางสังคมนี้ ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนทีละคนลงในแบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคม โดยบันทึกพฤติกรรมนักเรียนแต่ละคนทั้ง 5 วัน ๆ ละ 10 นาที แบ่งการบันทึกเป็น 2 ครั้ง ๆ ละ 5 นาที รวมเวลาที่สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนห้องเรียนละ 500 นาที

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หากความถี่ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนหรือศูนย์ แล้วปรับความถี่/เวลา ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนให้เท่ากันทุกโรงเรียนหรือศูนย์ คือเท่ากับความถี่/100 นาที และปรับความถี่/เวลา/คน ของพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนให้เท่ากันทุกโรงเรียนหรือศูนย์ คือเท่ากับความถี่/100 นาที/ 10 คน

นวัตกรรมการที่ปรับแล้วมาคำนวณหา ค่า ดังนี้

1. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เพื่อหาความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครู กับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน เปรียบเทียบระหว่างศูนย์พัฒนาเด็ก กรมพัฒนาชุมชน ศูนย์โภชนาการเด็ก กรมอนามัย และโรงเรียนจัดสอนเด็กกอนเกษตร กรมศาสนา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ใน Subprogram Anova
2. หากความน่าจะเป็นตามวิธีการ Chi-Square Test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู กับนักเรียนกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ใน Subprogram Crosstabulation

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย